

tilstrækkeligt til, at de kunne leve deraf, eller om vi ikke skulle gaa højere op med Statstilskuddet. Fra forskellige Sider har man rejst Kravet om et Statslaan paa indtil 8,000 Kr. Men dette Spørgsmaal deler sig i 2. Havde man blot Valget mellem at hjælpe med 6,000 Kr. eller 8,000 Kr., tror jeg ikke, der vilde være nogen Tvivl, thi saa vilde vi alle være med til at yde den størst mulige Hjælp. Men saaledes ligger Spørgsmaalet ikke for. Selv om vi gaa til en Forhøjelse til f. Eks. $3\frac{1}{2}$ Mill., vil man dog altid, ligegyldigt hvor man saa sætter Grænsen, staa overfor, at det er en begrænset Kapitalmængde, der er til Raadighed til disse Statshusmænd, og man vil da altid komme til at staa overfor det Spørgsmaal, om det er rettest at laane 6,000 Kr. til hver af 800 Mennesker eller 8,000 Kr. til 600. Tallene svare til hinanden, de give ganske den samme Sum. Man maa jo huske, at jo højere man gaar op med Laanet til den enkelte, des mere baandlægger man den Kapital, der mulig var bedre anvendt ved at udstykke den til flere. Man maa der afveje, hvad der samfundsmæssig set er bedst, om man vil gaa noget højere op med Laanesummen og da kun laane til forholdsvis færre, eller gaa ned til det, jeg sagde laa lige ved Grænsen af den økonomiske Selvstændighed, og da laane til flere. Lad mig indskyde den Bemærkning, at jeg selvfølgelig ikke vil have det saaledes, at man lige skal sætte de Folk paa det Punkt, hvor de slide sig op i Løbet af nogle faa Aar, vi maa ikke være for karrige paa det Punkt. Men i det Øjeblik, vi faa Visshed for, at vi ere naaede saa højt op med Ejendommenes Værdi, at disse Folk faa en efter deres Forhold nogenlunde betrygget Stilling, uden at de behøve at slide haardere end deres jævnbyrdige for at holde den gaaende, tror jeg, at vi ere komne til det Punkt, hvor der skal siges Stop, nu skal der ikke udlaanes mere til den enkelte, saa er der andre, der trænge haardere, nemlig de, som vi ellers ikke kunde yde Støtte.

Det er et Spørgsmaal, om man skal stoppe ved de 6,000 Kr. eller gaa noget højere op. Jeg indrømmer, at det er ganske umuligt statistisk at fastslaa, om det skal være 6,000 eller 6,500, men gaa op paa 8,000 behøver man ganske sikkert ikke, og saa er der ogsaa, som nævnt af den højtærede Minister, en Fare for, at vi skulle komme til at støtte andre Klasser end dem, der oprindeligt har været tænkt paa. Saa bliver det snarere de smaa

Gaardmandssønner, der faa Laanene, og det er jo dog ikke Meningen. Jeg tror derfor, at de, der arbejde paa at komme op paa 8,000, bør betænke sig to Gange.

Maa jeg i denne Forbindelse gøre opmærksom paa, at vi kunde jo gaa saa vidt, at vi var i Stand til med de 8,000 Kr. i Virkeligheden at gøre dem til smaa Gaardmænd alle sammen, og det var vel egentlig heller ikke Meningen. Ganske vist er — det viser den officielle Statistik — Prisen paa Hushartkorn over 8,000 Kr. pr. Td. Hartkorn, men kommer vi til den næste Gruppe af Ejendomme paa 1 eller 2 Tdr. Hartkorn, er den saa meget lavere end paa Hushartkornet, at hvis 2 Mænd, der søge Statshusmandsllaanet, slog sig sammen om en saadan Ejendom, kunde de faa den for under de 8,000 Kr. pr. Td. Hartkorn og den ene endda komme til at sidde som Gaardmand. Det vilde i og for sig ikke være nogen Ulykke, om vi kunde gøre alle vore Landarbejdere til Gaardmænd, men det ere vi dog ikke i Stand til, og lad os saa ikke have nogle op paa de andres Bekostning, men lad os sætte det størst mulige Antal jordløse Husmænd og Landarbejdere paa en saadan økonomisk Fod, at de blive i Stand til at vinde, hvad jeg kalder økonomisk Selvstændighed.

Men Spørgsmaalet bliver da: Binde vi dem, naar vi sætte dem paa en Ejendom, hvis Værdi er paa de 6,000 eller lidt derover, ikke for haardt, bliver det ikke et Slid udover alle Grænser? Risikere vi ikke, at de slide sig op i Løbet af forholdsvis kort Tid? Jeg skal indrømme, at noget af det haardeste korporlige Slid, jeg har set, har jeg set lagt af Husmænd paa de jydskes Heder, hvor jeg kender Forholdene nøje, og selvfølgelig ikke alene der, men hele Landet over. Det er noget af det brydsomste Arbejde, der tænkes kan. Men ogsaa i andre Samfundsklasser er det for dem, der staa med et Par tomme Næver, i det Øjeblik, de skulle oparbejde sig en Livsstilling, med den Konkurrence, der er i vore Dage, i Virkeligheden et Slid, ihvor man saa vender sig hen. Spørgsmaalet er egentlig ikke det, om der slides lidt haardt i de yngre og kraftige Aar — det maa de allerfleste gøre ogsaa udenfor Husmændenes og Landarbejdernes Kreds —, men dette: kan vedkommende arbejde med Haab om, inden han er alt for udslidt, at se en mere sorgfri Alderdom i Møde? Med andre Ord, er der Haab om, at Folk kunne naa til det, jeg kalder den virkelige Selvstændighed, saa er der ikke stor Fare ved, om